

Izjaja vsak dan razen sobot, nedelj in praznikov.
Izjaja dnevno razen sobot, nedelj in praznikov.

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Uredništvo in upravni prostori:
2657 South Lawndale Ave.
Office of Publication:
2657 South Lawndale Ave.
Telephone, Rockwell 4904

CHICAGO, ILL., PETEK, 10. DECEMBRA (DEC. 10), 1937
Subscription \$6.00 Yearly
STEV.—NUMBER 241

Aretacija organizatorjev avtne unije pred Fordovo tovarno

Vsi so bili vrženi v zapor na obtožbo kršenja odredbe, ki prepoveduje razpečavanje tiskovin. Predsednik Ameriške delavske federacije napovedal vojno Odboru za industrijsko organizacijo

Detroit, Mich., 9. dec. — Političar v Dearbornu je včeraj aretirala 60 članov avtne unije, ker so ignorirali odredbo župana Johna L. Careyja, ki prepoveduje razpečavanje letakov pred vhodi v tovarne Ford Motor Co. Unionisti se niso upirali aretaciji in prepevali so delavske pesmi, ko jih je policija odvedla v zapor. Uradniki unije so izjavili, da bodo tirali zadevo pred sodišče, ker smatrajo aretacijo za nelegalni čin.

Polovica unionistov je bila aretirana pred vodom št. 4, kjer so Fordovi pobojniki 26. maja tega leta napadli in pretepli organizatorje avtne unije, ko so delili letake med delavce. Ostali unionisti so bili aretirani pred vodom št. 5. Poleg kršenja županove odredbe so bili unionisti obtoženi tudi oviranja prometa.

Skoro v istem času, ko je policija navaila na unioniste, je avtne unije vložila petico pri federalnem distriktnem sodišču, naj izda injunkcijo proti Fordovim uradnikom in dearbornski policiji, ki se vmešavajo v unijске aktivnosti in ovirajo razpečavanje unijških tiskovin. Federalni sodnik Edward J. Molnet je odložil akcijo o petici.

Buffalo, N. Y., 9. dec. — Delavci ameriške avtomobilne federacije in Odborom za industrijsko organizacijo še ni bilo, da je dokaz govor William Greena, predsednika ADF, ki ga je imel včeraj na konferenci krstovščine železniških klerkov. Green je ponovno vrgel rokavice CIO, ko je izjavil, da bo njegova organizacija mobilizirala svojo silo za boj proti Lewismu, ki je včeraj na konferenci obtožil avtomobilne delavce, da ne bodo konflikt med obema taboroma kmalu poravnali. Dejal je, da vprašanje industrijskega in poklicnega unionizma ni glavni problem. Ta se lahko reši. Glavni vzrok je dejstvo, da hoče biti nekdo diktator v delavskem gibanju.

Green je v svojem govoru omenil konferenco med njim in Lewisom, na kateri sta razpravljala o končanju konflikta. Dejal je, da so mirovna pogajanja v zastoju, kar pa ni njegova krivda. "Kompromis ne more biti," je rekel Green. "Ameriška delavska federacija je enotna družina in bo tako tudi ostala. V naših vrstah je harmonija med nami ni kavaanja. Vstopa v našo hišo ne dobi nihče, ki ni ogražal našo solidarnost. Na mirovni konferenci smo naglašali potrebo končanja spora, o čemur je predlagala, naj jo ADF sprejme kot dualno organizacijo in ji kot taki podeli čaršer. Ako bi pristali na to, bi imeli dve konkurenčni organizaciji pod eno zastavo, to pa odločno odklanjamo. Vojna je grozna stvar, toda bolje je, da je tako kakor drugače. Sedaj vsaj vemo, da so naši sovražniki."

Kemična lastnost materinske ljubezni
New York, 9. dec. — Ljubezen matere do njenih otrok vsebuje iz kalcija, magnezija in prolaktina, je rekel dr. Charles T. Stockard, medicinski profesor, v svojem predavanju na newyorški akademiji medicine te dni. Kalcij, katerega ima ta kemični element v sebi v zadostni količini, se obnaša abnormalno pripravi svojih otrokom. Kalcij magnezij vzbujata čustvo ljubezni, prolaktin, ki se proizvaja v pituitarni žlezi, je pa hormon, ki proizvaja mleko za otroke.

Farmarji podpirajo delavski zakon

Mezdni osnutek podprli voditelji raznih organizacij

Washington, 9. dec. — (FP) — Kar poroča Delavska nestrankska liga, je več farmarskih organizacij podprlo zakonski osnutek o minimalnih plačah in maksimalnem delovniku.

V posebni izjavi je devet farmarskih voditeljev obsodilo stališče Splošnega farmarskega odbora, katerega menda tvorijo farmarji, ki farmajo farmarje, ker nasprotuje zblizanju farmarjev in delavcev in tudi mezdni osnutek.

"Aktualni farmarji vedo," pravi njih izjava, "da so delavske plače merilo za delavsko kupno silo. Prav tako tudi vedo, da je trg za farmake pridelke odvisen od delavske kupne sile."

"Farmarji so zdaj v velikem boju za sprejetje splošne zakonodaje, ki bi jim zagotovila zadostne dohodke. V tem boju potrebujemo podporo delavstva. Na drugi strani tudi delavstvo potrebuje njih podporo. Pravi farmarji mu bodo dali podporo."

"Mi obžalujemo in obsojamo vsak poskus, ki stremi za tem, da se razvoji farmarske in delavske sile. Predvsem pa obsojamo poskuse, ki gredo za tem, da bi se pokazalo farmarje, da nasprotujejo zvezni zakonodaji za uvedbo minimalnih plač in poštenih delovnih standardov."

Izjavo so podpisali John Bosch, predsednik, in Dale Kramer, tajnik Farm Holiday asociacije; George Nelson, predsednik eksekutive Farmarske unije; Morris Erickson, tajnik Farmarske unije v North Dakoti; Kenneth Hones, predsednik Farmarske unije v Wisconsinu; Emil Lorkis, predsednik Farmarske unije v South Dakoti; A. W. Ricker, urednik Farmers Union Herald; Charles Eagley, ravnatelj tržne zadrage Farmers Union Live Stock, in Tom Creek, predsednik Farmarske unije v Oklahomi.

Dominikanci poklali 8000 Haitičanov?

Port-Au-Prince, Haiti, 9. dec. — Steno Vincent, predsednik otoške republike Haiti, je včeraj obtožil vladno sosednje republike Dominikane (San Domingo), da je od zadnjega oktobra odgovorna za nasilno smrt okrog 8000 Haitičanov, ki so odšli v Dominikano iskat zasluska in so bili tamkaj pobiti v izgreduh z domaćini. Poslanika Združenih držav in Mehike zdaj posreduje med obema otoškima republikama v tem resnem, toda zelo zapletenem sporu. Dominikanska vlada odgovarja Vincentu, da je njegova obtožba "fantazija".

Iz mestne blagajne kradejo že 57 let!

Buffalo, N. Y., 9. dec. — Mestni blagajnik James D. Hoban je včeraj med zaslišavanjem glede korupcije v mestni hiši rekel, da že 57 let kradejo iz blagajne mesta Buffalo. On je skušal to preprečiti, a je uvidel, da je nemogoče.

Človek se vrača nazaj med opice?

Profesor pravi, da je moderno življenje zaobrnilo evolucijo

New York, 9. dec. — Moderno življenje zaobrnilo proces razvoja in tira človeka nazaj na stopnjo opic! — Take je rekel včeraj dr. Earnest A. Hooton, antropolog in evolucionist, v svojem govoru na letnem zboru Ameriškega društva mehaniških inženirjev v hotelu Astorju v New Yorku.

Dr. Hooton je uvodoma orisal razvoj človeka od stopnje opiske prednika do modernega inženirja in je poudaril, da se je človek korenito ločil od opiske stopnje in nastopil samostojno pot razumnega človeka paš z inženirskim ali mehaniškim delom, ampak danes mu proti nevarnost, da se njegov razvoj na stopnjo višjega človeka zaoprne nazaj — in to je njegovo delo, ne pa delo nature.

"Nevarnost je v tem, ker se človek bolj in bolj odpoveduje hoji in bolj in bolj drvi po tleh in zraku v avtu in letalu, s tem pa bolj in bolj pušča v nemar svoje noge in česmerno razvija svoje roke", je dejal govornik. "Nogice so za hojo, za drugo jih človek ne potrebuje. Opica uporablja vse štiri ude enako — ima štiri roke, človek je pa ločil noge od rok in če zdaj noge zanemari, jih časoma izgubi, nakar bo podoben apatični opici."

Dr. Hooton je naštel še druge vzroke, ki zaustavljajo razvoj človeka nazaj. Današnji človek vdihava čez mero ogrevalnih in ogledalnih kislin pri stajenju, kar uničuje njegov razvoj. Radio in film prinašata neupravenost, kajti bolj in bolj odvračata človeka od knjig in listov.

Človek je s svojo inženirsko izurjenostjo in znanostjo dokazal, da lahko kontrolira svoj nadaljnji razvoj in ustvari nekaj boljšega kot je on sam. Zakaj bi torej rabil to svojo izurjenost in znanost sebi v škodo? Je vprašal dr. Hooton. Človek ne sme ustvarjati mehaniških stvarov, ki bodo mislili namesto njega in ga naposled — uničili. Človek mora uravnati svoj nadaljnji razvoj z biološkega stališča — razvijati in popravljati mora sebe, svoje bistvo, svojo naravo!

"Čiščenje" v Rusiji se je komaj začelo!

Moskva, 9. dec. — (Po A. P.) — Dva odlična ruska kandidata za vrhovni svet sta včeraj svariila državljane Sovjetske unije, naj "pravilno" volijo, če hočejo, da bodo sovjeti obvarovali "ave-to sovjetsko zemljo" pred trockisti, izdajalci in špioni. Prvi je bil Vlas Čubar, podpredsednik sveta ljudskih komisarjev, ki je govoril v Harkovu, in drugi je bil vojni komisar Vorosilov, ki je rekel v Minsku: "Naša vojna

DELAVSKA STRANKA PRIŠLA NA DRUGO MESTO

V newyorškem svetu bo imela pet odbor-nikov

KONTROLA V ROKAH TAMMANITOV

New York, 9. dec. — Iz zadnjih občinskih volitev je izšla ameriška (newyorška) delavska stranka kot druga najmočnejša stranka v New Yorku. V novem mestnem svetu bo imela pet zastopnikov, tammanitje 14, republikanci tri, "fuzionisti" tri, eden pa je neodvisen demokrat. Ostali trije kandidati delavske stranke so bili poraženi s majhno večino.

To so bile prve občinske volitve v New Yorku po novem volilnem sistemu, ki določa poročno reprezentacijo. Bile so tudi prve občinske volitve, katerih se je udeležila delavska stranka. Vseh 5 zmagovitih kandidatov je prejelo nad 75,000 glasov vsaki — število, katerega so dosegli le trije drugi zmagoviti kandidati. Za preostale glasov je vzelo skoraj mesec dni. Komunistični kandidat Peter V. Cacchione, ki pa je vodil kampanjo kot Italijan in podpornik "novega dela", je v Brooklynu propadel le za 245 glasov.

V okraju Manhattan je delavska stranka izvolila Charneyja Vladeskega, upravitelja Jewish Daily Forwarda in člana državnih stanovanske komisije, ki je že dolgo let aktiven v delavskem gibanju.

V Brooklynu sta bila izvoljena Louis Hollander, soravatelj centralnega sveta krojaške unije ACW, in Andrew B. Armstrong, član tiskarske unije.

V Bronxu pa sta bila izvoljena Michael Quill, predsednik unije transportnih delavcev CIO, in Salvatore Ninfo, podpredsednik krojaške unije ILGW.

S temi zastopniki bo v mestnem svetu sodeloval tudi Charles Belous, ki je bil v Brooklynu izvoljen na tako zvanem fuzijskem tiketu. Član delavske stranke je postal nedavno.

V krogih delavske stranke so bili tega izida prvih poročnih volitev zelo veseli. Novi mestni svet, ki je bil reduciran od 65 do 26 članov, bodo sicer kontrolirali tammanitje, toda ga ne bodo toliko dominirali kakor so starega, kjer so imeli 62 izmed 65 mandatov.

Delavski zastopniki bodo nastopali v mestni vladi kot skupina na podlagi strankinega programa.

proti izdajalcem se je komaj začela. Odehali ne bomo, dokler ne uničimo vseh naših sovražnikov."

Italijani pretrgali cerkveno zvezo

Pritožba egiptskega konzula v Addis Ababi

Kairo, Egipt, 9. dec. — Egiptski konzul v Addis Ababi je včeraj obvestil svojo vlado, da so italijanske avtoritete v Abesiniji z grožnjo oborožene sile pretrgale zvezo med koptičko in egiptovsko cerkvijo, zvezo, ki je stara že petnajst stoletij. To poročilo je v konfliktu z onim, ki je prišlo iz Rima. Slednje pravi, da so koptički duhovniki v Addis Ababi nedavno prišli v urad maršala Rodolfa Graziani-ja, italijanskega podkralja v Abesiniji, a petico, naj odobri njihovo imenovanje 72 prelato in duhovnikov, kar je Graziani tudi storil. On je smatral ta korak za važnega. Temu naj bi sledila ustanovitev neodvisne koptičke cerkve v Abesiniji, ki naj bi nadomestila prejšnji režim, pod katerim je koptička cerkev priznavala patriarha v Aleksandriji (Egipt) za svojega poglavarja.

Poročilo egiptskega konzula pravi, da so italijanske avtoritete prisilile koptičke duhovnike, da so izbrali Abono Abrahamo, 75 let starega in slepega premeta, za patriarha koptičke cerkve v Abesiniji, nakar so se pričela pogajanja med Egiptom in Rimom glede ločitve cerkva. Poročilo egiptskega konzula dostavlja, da so po ustoličenju koptičkih prelato v Addis Ababi italijanski vojaki, oboroženi s strojnimi in drugim orožjem, aranžirali in vodili cerkveno procesijo v Addis Ababi. Na prominentnih mestih so nabili tudi letake, ki so vsebovali svarilo, da bo vsak, ki ne bo hotel priznati nove cerkve, ustreljen. Poročilo pravi, da so koptički kristjani nasprotovali pretrganju zveze med svojo in egiptovsko cerkvijo.

Nova ofenziva fašistov pri Madridu

Letalski napad na Barcelono

Madrid, 9. dec. — Bitke na madridski fronti so se včeraj obnovile, ko so fašistične čete pričele napadati pozicije lojalstov 15 milj zapadno od Madrida. Vlado poročilo pravi, da so bili uporniki vrženi nazaj po bitki, ki je trajala 90 minut. Vršila se je v bližini Quiljorne, pozorišča neuspešne ofenzive lojalstov v zadnjem juliju.

Barcelona, novi sedež španske ljudske vlade, je bila včeraj napadena iz zraka. Protiletalski topovi so odpodili fašistične letalce potem, ko so vrgli nekaj bomb, ki pa niso povzročile nobene škode. Prebivalci še vedno iščejo žrtve pod razvalinami hiš, kar je posledica prejšnjega napada iz zraka, ko je petnajst fašističnih letal vrglo več bomb na Barcelono.

Val hudega mraza zajel Združene države

Chicago, 9. dec. — Ostri severni vetrovi s snegom so zadnje dni pognali temperaturo po vsem severozapadu, srednjem zapadu in obiskali dolini navzdol do nile. Prizadeta sta celo severni Texas in Florida, kjer je bila danes slana v več krajih. Izredno hud mraz je povzročil direktno in indirektno, kolikor je dolej znano, okrog 20 smrtnih slučajev po državi. Najhuji mraz je bil v Južni Dakoti in po Yellowstone Parku, kjer je bilo danes zjutraj 33 stopinj pod ničlo.

PRVE JAPONSKE ČETE VKORAKALE V NANKING

Dve kitajski diviziji poraženi v bitki z Japonci

VELESILE POSEGLE V KONFLIKT?

Tokio, 9. dec. — Poročilo japonske časopisne agature Domei se glasi, da so japonske čete vkorakale v Nanking, glavno kitajsko mesto, skozi dva glavna vhoda danes zjutraj. Poročilo dalje pravi, da sta bili dve kitajski vojaški diviziji, ki sta branili Nanking, uničeni.

Vstop japonske armade v Nanking pomeni, da prihaja konec sedanje faze nenapovedane vojne v vzhodni in centralni Kitajski, na ozemlju med Sanghajem in Nankingom. Kitajska vlada se je že prej umaknila iz Nankinga. Japonske vojne operacije pri Nankingu so se pričele po padcu Sanghaja, ko se je kitajska armada umaknila na drugo obrambno črto.

Sanghaj, 9. dec. — Sem dospela poročila se glasi, da se general Pai Chung-hai, vrhovni poveljnik kitajske armade v Nankingu, ne bo mogel dolgo upirati japonski vojni mašini. Mesto je obkoljeno od vseh strani in ena japonska vojaška enota je okupirala kitajsko letališče v Tačiačiju, druga pa hrib nad Nankingom, od koder zdaj bombardira zidovje, ki obdaja mesto.

Japonske vojaške avtoritete so včeraj pozvale predstavnike zunanjih držav, naj se njihove bojne ladje in trgovski parniki držijo proč od kitajskih militarnih koncentracij. V obratnem slučaju, če bodo ignorirali svarilo, ne bodo japonske avtoritete odgovorne za posledice.

Člani ameriškega poslanstva so se sinoči umaknili iz Nankinga. Odšli so na krov ameriške topničarke Panay, ki se nahaja na reki Jangtze.

Tokio, 9. dec. — Predstavnik japonskega zunanjega urada je včeraj namignil, da so Amerika in tri druge velesile pripravljene sodelovati v poskusih, da se vojna med Japonci in Kitajsko konča. "Pravilno je, da se Amerika, Anglija, Nemčija in Italija, ki imajo svoje interese na Kitajskem, zanimajo za situacijo na Daljnem vzhodu," je dejal. "Japonska bi rada videla rezultat teh poskusov. Da li je akcija skupna, ali vsaka država nastopa kot posameznica, mi ni znano. Vse, kar Japonska zahteva, je ustavitev protijaponske agitacije na Kitajskem. Mi nimamo mirovnega načrta. Kadar bo Kitajska naznanila, da hoče mir, bo Japonska predložila svoje pogoje. Še dan ne vidimo še nobene nega znamenja, da bi Kitajska izpremenila svoje stališče napram Japoncem."

V Nemčiji zasežejo vso cerkveno lastnino

Berlin, 9. dec. — "Schwartz-korps", glasilce Hitlerjeve telesne straže, namiguje, da bo nacijska vlada prisiljena kmalu zapleniti vso lastnino katoliške cerkve v Nemčiji. To bo menda prvi odgovor naciljev na zadnji paterški list berlinske škofa, grofa Konrada von Preysing-Lichtenegg-Moosa, ki je pred nekaj dnevi pozval nemške katolike v boj proti naciljem. Omenjeni list pravi, da je cerkev prišla v posest zemljišč takrat, ko je bila združena s državo in je delila odgovornost z državo, ampak danes odklanja odgovornost, uživati pa hoče vse stare privilegije.

Ameriško bojno letalo v prvem poletu nad letališčem v Daytonu, O.

PROSVETA

THE ENLIGHTENMENT

GLASLO IN LASTNINA SLOVENSKE NARODNE
PODPORNE JEDNOTE

Organ of and published by the Slovene National Benefit Society

Narodna na Zdravstveno društvo (izven Chicago) in Kanado
\$2.00 na leto, \$2.50 na pol leta, \$1.50 na četrt leta; in Chicago
in Kanado \$1.50 na leto, \$2.00 na pol leta, \$1.00 na četrt leta.Subscription rates for the United States (except Chicago)
and Canada \$2.00 per year, Chicago and Canada \$1.50 per year,
foreign countries \$2.00 per year.Črna oglasi so dopolnili. Rokopisi literarne vsebine (štiri, po-
vesti, drame, pesmi itd.) se vrnejo pošiljatelju le v slovensko
jezikovno obliko.Advertising rates on agreement. Manuscripts of communi-
cations and scientific articles will not be returned. Other
manuscripts, such as stories, plays, poems, etc., will be returned
to sender only when accompanied by self-addressed and stamped
envelope.Naslov na vse, kar ima stik s Nekom
PROSVETA

2407-59 St. Lawrence Ave., Chicago, Illinois

MEMBER OF THE FEDERATED PRESS

138

Datum v oklepaju, na primer (Nov. 30, 1937), pomeni
datum na naslednji strani, da vam je s tem datumom postala na-
rodna. Posvetite jo pravilno, da se vam list ne izgubi.

Zasmehovanje revežev

Pokojni Arthur Brisbane se je rad bahal, da ameriška civilizacija vključuje "kopalnico in radio v vsakem stanovanju ter avtomobil na vsakih pet prebivalcev". Ni pa pomislil, da se je s tem bahanjem norčeval najmanj iz dvanajstih milijonov družin v Združenih državah, katere nimajo kopalnice v svojih stanovanjih.

V koliko hišah je radio, ni znano, vsekakor ga manjka v milijonih stanovanjih.

Glede avtomobila je pa tako: na deželi, kjer je dovolj prostora za avte, jih je najmanj in marsikdo ga zelo pogreša. V velikih mestih, kjer je na razpolago dovolj javnih vozil, je pa preveč avtov, tako da bodo kmalu vozili "drug po drugim in po strelah". Še ena resnica je: pri bogatih družinah ima oče svoj avto, mati svojega in odrasli sinovi vsak svojega, dočim pri revnih delavskih družinah nimajo oče, ne mati in ne sinovi—nobena, da imajo dolgo pot na delo.

Kdor torej s ponosom našteva 25 do 30 milijonov avtomobilov v Združenih državah, naj pojasni še to, kje so ti avtomobili—in da je največji kup tam, kjer jih je najmanj treba.

Predbožična reklama vsakega leta vam najlepše osvetljuje ameriške razmere.

Tisk, radio in film ponujajo kopice luksurije, kakršnih ne najdemo na vsem svetu in katerih ne boš nikdar videl tudi v milijonih skromnih domovih ameriških revežev. Ta reklama je najpogostejše zasmehovanje ameriškega revnega sloja—in zasmehovanje je toliko večje, ker se ta roba z največjim krikom ponuja baš te dni pred božičem, kakor da je baš zdaj najbolj potrebna.

En sam oglašan predmet, ki stane \$500 do \$1000, katerega pa reven človek ne bi nikdar kupil, če zato ne, ker ga nima za kaj porabiti, niti ne ve, kako bi ga rabil—bi zadostoval za prehrano štirih otrok skozi vse leto. Ne samo skozi božične dni, temveč skozi vse leto!

Pomislite samo na bogataške igrače, ki stanejo lepe stotake. Nihče ne zaviđa teh igrač bogataškim otrokom, nihče ne bi nič rekel—če bi bil prepričan, da bi vsaj otroci v Ameriki imeli vsaj dovolj zdrave hrane, vsaj toliko zdrave in dobre hrane kolikor je dobe—psi bogatinov!

Ampak, dokler je tako, da je v Ameriki na stotisoče otrok—otrok brezposelnih siromakov, katerih je še vedno na milijone—ki dobesedno stradajo in zmrzujejo v nezakurjenih stanovanjih, toliko časa je bobneča reklama v časopisih, radiu in filmih o "božičnih luksurijah" očitno zasmehovanje milijonov revežev in očitno pozivanje teh revežev na revolucijo.

Ako Amerika v mejah današnjega gnilega ekonomskega reda nikakor ne more dvigniti življenjskega standarda vseh svojih ljudi vsaj na stopnjo, kjer neha stradanje in zmrzavanje, če ne zmore tega—in da ne zmore, je že sto in stokrat demonstrirala—torej bi morala biti vsaj toliko previdna, da ne bi dražila z bogatinskimi potratnostjo onih milijonov, katerim vedno manjka najpotrebnejšega!

Toda Amerika ni previdna, ker ne more biti. Oni, ki so vsa sili in vsa pijani, so prezabili, da bi bili previdni. Dokaz temu je blazna predbožična reklama luksurije, katerih ne bi smelo biti v nobeni pravični in resnično demokratični državi, dokler nimajo najbednejši med bednimi zadost vsaj hrane, obleke in gorkote v zimskem času. In zato bodo baš te ekonomske orgije na vrhu ameriške družbe uničile to razredno družbo. Francoska mizerija ob koncu osemnajstega stoletja je priklopila do vrha baš tedaj, ko so se oni na vrhu posmehovali množicam revežev na dnu, češ: "Če nimate kruha, pa jejte potico..."

Baš ta strašna ekonomska neenakost v ameriki družbi je največje zasmehovanje ameriške demokracije—in najboljši dokaz, da brez ekonomske demokracije je vsaka demokracija le slepilo.

Ameriški reveži, ki so industrijski delavci in mali farmarji, so poklicani, da izpopolnijo ameriško demokracijo z ekonomsko in socialno strani.

Edino oni so poklicani, da demokratizirajo in socializirajo kapital, tehniko in znanstvo—in s tem procesom dvignejo življenjski standard Amerike tako visoko, da se bo vsem, vsem, vsem dobro godilo.

Glasovi iz naselbin

Zanimive beležke

Par vesti iz metropole

Cleveland, O.—Vzrok, da se le malokdaj oglasi, je v tem, ker se k pisavi težko pripravim. Sedaj pa me je vseeno malo prišlo, da napišem par vrstic iz naše metropole.

Javnosti je sedaj že dobro znano, da je v Clevelandu pričela izhajati revija Cankarjev glasnik. Ta mesečnik za leposlovje in pouk se je ustanovil kot prvi spomenik Ivanu Cankarju. Namen te revije je, da gre naprej po poti, po kateri je hodil Cankar in kateri je začetnik. Da se pa to delo izvrši tako, kot je želel on, je Cankarjeva ustanova poklicala za urednika Etbina Kristana, ki je Cankarja najbolj poznal in kot tak more to delo najbolje izvršiti.

Cankarjeva ustanova je priredila dne 19. novembra banket oziroma Kristanov večer v počast Etbinu Kristanu. Udeležba je bila velika. Jubilant je lahko ponosen na ta iskren izraz počastitve od strani sohraničnikov. Izvajal se je dokaj obširen program pevskih in govorniških točk. Nastopilo je več dobrih pevcev in govornikov. Sodnik Frank Lavše je imel pomenljiv govor. Omenil je, da je še kot mlad dečko imel priliko poslušati Etbina Kristana. Izgleda, da sodnik Lavše precej dobro razume delavski položaj. Najbolj pomenljiv govor pa je imel jubilant sam. Čim se je dvignil k govoru in ko je govor končal, so mu gostje tako toplo aplavdirali, da ni bilo konca. Ako bi šlo za kontestno nagrado v ploskanju, bi jo gotovo odnesel boss lista Enakopravnost France Oglar, ki je tako ploskal, da sem ga kar občudoval. On je morda danes delavski prijatelj, jutri republikanec, potem demokrat in še kaj drugega. Še list Enakopravnost je moral na njegovo povelje parkrat skočiti v republikanski taborn. Pa brez zamere in pika.

Društvo "Vipavski raj" št. 312 SNPJ je priredilo svojo običajno veselico dne 4. decembra. Udeležba je bila precej dobra in mislim, da so bili vsi zadovoljni. Na tem mestu se iskreno zahvaljujem vsem posetnikom in delavcem ter delavkam za njihov trud na veselici. Hvala vsem skupaj! Andrew Božič, 312 (Euclid, O.)

"Mir ljudem, ki so dobre volje"

Milwaukee, Wis.—Pravijo, da z zaključkom tega leta poteče že 1937 let, odkar se prepeva po božna pesem o miru ljudem na zemlji, ki so dobre volje. Seveda pa je res, da se prvih par stoletij našega šteta niso pele take pesmi, kajti vzelo je več stoletij, predno se je razširilo krščanstvo in si z mečem in križem osvojilo dober del tedanjega evropskega sveta. Šele potem se je začela razlagati tista pesem, čim je cerkvena oblast postala močna. Bilo tako ali tako, verna ljudstva pa že precej stoletij prepevajo in molijo v božičnem času o miru in dobri volji.

Kljub temu vsakoletnemu ponavljanju besed o miru in dobri volji, ne najdemo med ljudstvi ne dobre volje in še manj miru. Slava Bogu na višavah in ljudem na zemlji, ki so dobre volje, so prazne besede, s katerimi se opaja nevedno ljudstvo. Dobre volje ne bo in je ne more biti toliko časa, dokler bo ljudstvo tavalno v temi in nevednosti. Niti najgorečnejše molitve in pobožne pesmi ne bodo pomagale. Saj jih vendar prepevajo že stoletja, pa imamo kljub temu na gore krivic na svetu in na kupe gorja med ljudstvi in narodi. Noben cerkven blagoslov ne pomaga, nobeno sveto mazilo nič ne izda. Kajti iste sile, ki se hlinijo s svetim petjem, obenem blagoslovljajo morilno orožje z namenom, da se bodo verniki z večjo verno vrgli v boj proti sočloveku, ki jim ni še nikdar nič žalega storil.

Vsako leto se ponavljajo goreče molitve in pesmi po cerkvah in kapelah. To pa je zato, da si oblastniki še nadalje obdržijo oblast nad svobodnimi zemljani, na račun katerih želijo v razkošju in udobnosti, medtem ko revno

ljudstvo strada. Poglejmo na Špansko, pa bomo videli kaj se tam godi, kaj delajo krščanski fašisti z mirnim španskim ljudstvom. To pa zato, ker je to bedno ljudstvo prišlo do spoznanja, da se mora otresti vseh pijavk, ako se hoče osvoboditi. Špansko ljudstvo je namreč spoznalo, da so ga oblastniki z verskimi dogmami zatirali, izkoriščali do morda. Na demokratičen način si je izvolilo svojo ljudsko vladno, proti kateri pa so z mečem in križem brutalno nastopili krščanski fašisti, da mu to vladno iztržejo iz rok. V tem krvavem konfliktu je padlo na tisoče otrok, žen in starcev poleg mladih mož, ki se hrabro borijo za svoje demokratične pravice. In cerkev je blagoslovila to krvavo delo fašističnih tolp, ki rušijo domove, šole, cerkve in vse, kar pride pod njihov ogenj.

Španski brambovci se hrabro borijo proti brutalnemu fašizmu, katerega je "v imenu miru in dobre volje" blagoslovil tudi sam papež! Ti ljudski brambovci so jasno pokazali vsemu svetu, da se popolnoma zavedajo nevarnosti, ki preti vsej Španiji in ostalemu svetu, ako zavladajo krščanski fašisti. Svoje pridobitve krepko branijo. Ves svet jih občuduje. In če bodo v tem boju premagani, bo ostalo njihovo delo častno za vse člane. Proti njim se je združil ves fašistični aparat in vsa imperialistična svojata. Kljub temu vtrajajo še poldrugo leto. Vse zavedno svetovno delavstvo je z njimi, jim želi zmage in jim kliče: Borite se kot levi proti krvoločnemu fašizmu, da ga uničite! Kajti šele potem boste lahko rekli "mir ljudem na zemlji, ki so dobre volje."

Joseph Ule

Unijako in združeno gibanje

Waukegan-N. Chicago. — Tukajšnji SND je zadnje čase tako zaposlen, da ni bil tako okupiran, odkar obstoji. Ko pride v njegove prostore, vidiš, da se vrši ena seja v tej dvorani in druga v oni, v tretji je kartna partija, ob nedeljah pa se vršijo shodi, katere največ sklicujejo unije CIO. Na shodih je včasih dobra udeležba, včasih pa majhna. Izgleda, da se delavstvo boji priti na shode, ali pa je brezbržno. Bilo eno ali drugo, shodov se bi morali udeležiti. Delavska brezbržnost nas je že veliko stala, če pa bomo še naprej brezbržni, nas bo stala še več, kajti lahko se zgodi, da si z brezbržnostjo kupimo nekaj takega, kar imata danes Nemčija in Italija. Tiho preklinjanje potem ne bo prav nič pomagalo, kakor danes ne pomaga nemškimi in italijanskimi delavcem.

Razveseljavljiva je, da so se zadnje čase začele ženske bolj zanimati za delavsko gibanje. Sedaj imajo močno organizacijo Women's Auxiliary. Drugi razveseljavljivi pojav je to, da je unija pričela sklicavati izobraževalne sestanke. Ob nedeljah dopoldne bo predavanje. Par učiteljice s tukajšnje arednje šole (high school) se je prijavilo, da bodo to delo vršile brezplačno. Dalje bo unija od časa do časa pripravljala poučne prireditve. V ne-

deljo, dne 19. dec., se bo predvajal zanimiv film o masakru jeklarskih delavcev v South Chicagu na spominaki dan preteklega maja. Dalje se bo tudi kazal zanimiv Chaplinov film "Moderni časi." Vstopnina je samo 25c. Oba ta dva filma se bosta kazala v SND. Noben delavec in delavka ne sme zamuditi te izredne prilike, da vidi resnične slike s stavek, v kateri je bilo ubitih deset delavcev. Nanje je namreč navallila brutalna policija in streljala v hrbe. Kamera ne laže, temveč posname le to, kar je res. Zato pa ta film pokaže resnični potek brutalnega napada na mirne stavkarje. Vredno je, da si ogledate oba filma.

Dne 21. novembra se je vršila okrožna konferenca Prosvetne matice v SND. Dramski odsek kluba št. 1 JSZ je popoldne uprizoril zanimivo Cankarjevo dramo "Jakob Ruda," ki pokaže propalost človeka, ki se je brigal le sam zase, pripravljen pa je bil prodati tudi svojo hčer. V to ga je privedel sistem, v katerem je živel. Igra je bila zelo dobro uprizorjena. Take drame so pomenljive in je potrebno, da se od časa do časa predstavijo občinstvu.

Dobro in koristno delo vrši pri nas tudi naša združena organizacija, naša gospodarska ustanova. Namen te organizacije, kakor vsega združnega gibanja, je, da se delavstvo osamosvoji izpod krivičnega profitarkega sistema. Tudi ta del delavske dolžnosti je težak, kajti mnogi ne razumejo njegovega pomena. V Waukeganu in North Chicagu je štiri tisoč zadrugarjev, pa je še vseeno majhno število onih, ki bi agitali za svojo trgovino. Zadruga ima tudi izobraževalni odsek, ki pa mora vršiti tudi druga dela iz že pojasnjene razloga. Lani je ta odbor izvršil dokaj dobro in koristno delo s tem, da je nabavil številno knjig o zadrugarstvu. Te knjige se pripravljajo vsem, ki količkar čitajo angleško, da jih predajo in da si tako izpopolnijo svoje znanje o zadrugarstvu in da se obenem vežbajo v angleščini. Knjige se dobijo v čitalnici SND vsak tork zvečer. Imenovani odbor je dosedaj že sklical več zanimivih sestankov ali shodov v izobraževalne namene, na katerih je vsakokrat nastopil dober govornik.

Za 11. dec. se sklicuje sestanek vseh zadrugarjev v Waukeganu in North Chicagu. Ta sestanek bo podoben seji, kajti na polletnih in letnih sejah ni časa, da se bi vzeli v pretes vsi važni problemi. Vsakdo bo imel priliko, da izrazi svoje mnenje. Vseled tega se uljudno vabite vsi zadrugarji, da se tega diskuzijskega sestanka vsi udeležite v soboto, dne 11. dec. v SND ob 7.30 zvečer. Po sestanku bo igrala godba in pripravljen bo tudi prigrizek. Poročevalec.

Glavna seja SND

La Salle, Ill. — Leto 1937 se nagiba k zatonu in v decembru se obdržijo razne letne ali glavne seje društev, klubov in domov. Glavna seja družbe Slovenski narodni dom v La Sallu se bo vršila v nedeljo, dne 19. decembra, v spodnjih prostorih SND in se bo pričela ob 1.30 popoldne. Ker bo ta seja velikega pomena za vse delničarje, zato

je dolžnost vseh domovih delničarjev, da se gotovo udeležijo. Kajti na tej seji bomo morali sprejeti več važnih sklepov, ki bodo veljavni za prihodnje leto. Ukreniti bo treba marsikaj, kar bo v korist SND. Na primer, kako bi prišli do boljše in koristne napredka, ki bo v korist Domu in delničarjem. Vsak izmed nas se še gotovo spominja, kakšne zapreke in težkoče je imel SND pred leti, v času slabih delavskih razmer. Majhni dohodki in vedno slaba udeležba na naših prireditvah. Kljub vsem tem naprillkam so šli naši zavedni delničarji neustrašeno za domove koristi naprej, kajti zavedali so se, da ne smemo opustiti dela, katerega smo si naložili na svoje rame. Zato pa smo do danes dosegli lepe uspehe in napredek pri našem Domu. Dolg na poslopu se je znižal na majhno vsoto in ne bo več dolgo, ko bomo naplačeni za naš skupni trud in poštvalnost. Za ta uspeh so se veliko trudili naši delničarji in prijatelji ter zavedni rojaki, ki so pripomogli k napredku SND.

Potrebno je, da se vsi delničarji in delničarke udeležite glavne domove seje. Vsak in vsaka naj pride na to važno sejo le z dobrimi in koristnimi idejami ter z dobrimi predlogi. Vsak in vsaka naj gleda le za napredek, kritiko in osebnosti pa pustite doma, kajti le potem bomo imeli dober uspeh in naše delo bo šlo še lažje naprej v korist našemu Domu in nam. Z vašo veliko udeležbo boste pokazali, da ste za domov napredek in zakoristit družbe Slovenski narodni dom. Zato pa vsi na letno sejo! Kakor vsako leto, bomo imeli tudi na letošnji glavni seji volitve treh novih direktorjev, ki bodo poslovali prihodnja tri leta, izvolili pa bomo tudi druge odbore za prihodnje leto.

Obenem želimo obvestiti člane društva "Edinost", da se bo glavna seja tega društva obdrževala v nedeljo, dne 26. decembra, ob 1.30 popoldne. Ker bo na dnevnem redu več važnih stvari, je dolžnost vsakega člana, da se te seje udeleži — vsaj enkrat v letu. Obenem tudi naznanjam, da bo društvo "Edinost" priredilo koncert z igro v nedeljo, dne 30. januarja 1938, s sodelovanjem pevskega zbora "Soča". Zeleti je, da ostala društva in klubi upoštevajo to naznanilo in da na isti dan ne prirejajo svojih zabav.

Frank Struna, tajnik SND.

S pota

Naslednje vrtice se nanašajo na neko čikaško organizacijo. Ko sem bil del časa bolan in sem se podvrnil operacijam, so me iz te iste organizacije pod različni prevezami izobčili. Proti meni in mojemu poštenju so nabrali razne podpiše brez naslovov ter nagradili reči, ki so proti vsakim pravilom. Vseled tega sem se obrnil za informacije v tej zadevi v Springfield, nakar so mi odgovorili, naj še pismeno vprašam in opozorim dotično organizacijo v Chicagu, predno pridejo sodnijske posledice. Naj omenim, da sem od tiste organizacije prejel zadnji potni list v bolnišnico St. Mary's v Duluthu, Minn., iz takratnega tajniškega urada, 1447 W. 22nd st., Chicago, Ill. Potem so mi pričeli moja pisma vračati. Letos sem pa na pritisk zavarovalniškega urada potem mojega odgovornika izvedel, da so me izobčili. Še nadalje sem poizvedoval, toda pisma so mi bila vrnjena.

Naj tukaj povem, da te vrtice se ne tičejo SNPJ ne SSPZ ne organizacije društva sv. Mohorja, ki imajo svoje urade oziroma seje v Chicagu. V glavnem gre le za to, da se bratstvo poravnava s dotično organizacijo, kajti po 30. januarju 1938 bo prepoznano, posledice pa naj potem sami sebi pripišejo. Sem in ostane odkrit in pošten, kajti jaz se ne skrivam kot se skrivajo oni. Podpisanci niso navedli svojih naslovov. Ako me ne bi iz Springfielda informirali, da dotična organizacija še obstoji, bi druga ne vedel kot to, da nimajo svojega urada označenega v kakem slovenskem ali drugem časopisu. Zato omenjam to zadevo javno, da se oglašajo do 30. januarja 1938 na naslov: Matija Pogorek, 141 N. Central ave., Ely, Minn.

Matija Pogorek.

Malo tega in onega

Ivan Molek

Čikaški mesija — Pittsburski jezuit

V Chicagu imajo novega mesija. Piše se Giuseppe Maria Abbate, kar znači, da je Italijan. Star je 51 let. Ta človek je imel že trikrat opravke s policijo zaradi neklih nemoralnih prestopkov in vselej se je izmazal. Zadnjič so ga poslali v blaznico—kamor najbolj spada—toda politični vplivi so ga dobili spet na prosto. Zda je ponovno v kaši in na poti v norišnico, ampak "father" Abbate se tega srdito oteplje in ima 200 pristašev, ki se tepejo zanj.

"Father" Abbate—ali "padre", kakor ga kličejo njegovi italijanski pristaši—resno pripoveduje vsakomur, kdor ga hoče poslušati, da je "božji izvoljenec, božji poslanec in pravi mesija".

Reporterju Daily Times je rekel: "V meni prebiva božja aila... Jaz sem tempel Boga... Jaz sem tisti, ki ga je Bog napovedal in poslal na svet... Jaz sem bil brezmadežno spočet, kakor Krist... Če sem jaz blaznež, je bil tudi Krist..."

Komentar je lahek. Ljudje te vrste se pojavljajo, odkar pomni zgodovina. Oni, ki niso imeli pristašev, da bi jim verjeli, so izginiti—oni pa, ki so imeli pristaše, žive še danes v verah teh pristašev kot močni bogovi. S stališča onih, ki so to pripravljali verjeti, so govorili resnico—vsi. Kajti, če je v enem slučaju to močeno, zakaj ne bi bilo v drugem? Ljudje te vrste se bodo pojavljali toliko časa, dokler bodo na svetu ljudje, ki jim bodo verjeli—in nič dalj.

Navada jezuitov je, da ti vzamejo stavek ali odstavek iz pisma in s tem izluščeni besedilo ti dokažejo baš nasprotno, kar si ti povedal v apisu. Z drugimi besedami: jezuiti te "pobijejo" s tvojimi lastnimi besedami, kakor sami hočejo in kadar hočejo.

Pittsburski "nadstrankarski" jezuit ni nič bolji.

Vitamini, sakaridi, elektroni

Dognanje valovnega značaja elektronov je zato zanimivo, ker je to njihovo lastnost že pred leti teoretično napovedal francoski fizik in nagradjenec z Nobelovo nagrado vojvoda de Broglie. Na podlagi njegovih računov je prof. Schrodinger izdal osnove nove valovne mehanike. Ta valovna mehanika je na fiziko vplivala naravnost prekratno. Prav tako važno je bilo seveda, teoretična spoznanja tudi eksperimentalno preiskati. Tej težki nalogi so se posvetili številni raziskovalci iz vseh delov sveta. Uspeh pa je čakal v prvi vrsti dveh fizikov: angleškega profesorja G. P. Thompsona in Newyorčana C. J. Davisona.

Oče prof. Thompsona, ki je bil profesor na vseučilišču v Cambridgeu, je v ostalem tudi prejel Nobelovo nagrado, in sicer za svoje raziskave v področju atomske teorije. Njegov sin, najnovejši nagradjenec, je profesor na Imperialnem kolegiju za znanost in tehnologijo v Londonu. Uspešno mu je, da je elektrone v hitrem gibanju — katodne žarke — uklonil s kovinskimi folijami. Na fotografski plošči je bilo opazovati različne, obročaste uklonske tvorbe. Ti poskusi imajo za znanost največji pomen. Prav tako važni so uspehi Američana Davisona in njegovega sodelavca F. E. Germanna. Tema je uspelo dokazati odboj počasnih elektronov ob poedin niklov kristal. Pri tem sta ugotovila absolutne uklonske pojave.

Nobelov nagradjenec za kemijo je prof. W. N. Haworth z vseučilišča v Birminghamu. Prof. Haworth se je posvetil s eperimentalni poskusi v področju sladkorne kemije. Uspešno mu je osvetliti nad vse težavno področje komplikiranih sladkorjev, ki sestojijo iz več poedinih molekulov, tako zvalnih polisakaridov, pri tem je pojasnil še številne druge nerешene probleme. Njegovo delo je povzročilo velik napredek posebno v področju celulozne kemije. Prof. Haworth pa je dal s svojim delom mnogo novih spoznanj tudi fiziki in tehniki. Je eden vodilnih angleških organskih kemikov in njegove raziskave se nikakor ne omejujejo samo na navedena področja, čeprav je tu ustvaril pač največ.

Profesor Paul Karrer iz Curiha, drugi nagradjenec z nagrado za kemijo, je gotovo najuspešnejši fiziološki kemik zadnjih let. Že lansko leto so pričakovali, da prejme nagrado. Tudi on se je bavil s polisakaridi, pred vsem pa s rastlinskimi škrobom. Pri raziskovanju barvil v rastlinskih cvetih in listih je ugotovil zgradbo karotina, izhodne snovi za vitamin A. Če organizmu manjka tega vitamina, nastanejo kakor znano, razne kožne bolezni. Karrer je dognal, da se karotin v človeškem telesu sam spreminja v vitamin A, ki ga je dobil v ostalem v jetrih mnogih rib in v ribjem olju.

Pred dvajsetimi leti

(Iz Prosvete z dne 10. decembra 1917.)

Domače vesti. V Broughtonu, Pa., se je pri delu v rovu smrtno ponesrečil Peter Kalan od Skofje Loke, član SNPJ.

Delavske vesti. V West Virkiniji so zastavali rudarji za priznanje unije.

Sretovna vojna. V teku so novi napadi na Italijane ob Piavi.

Sovjetska Rusija. Pogajanja za premirje med sovjetsko vlado in kajzersko Nemčijo ne gredo gladko izpod rok.

Demonstracija članice Materninskega kluba proti navijanju cen mleku v New Yorku.

F. M. DOSTOJEVSKIJ:

Bratje Karamazovi

Roman v štirih delih v oplašeni — Poslovni Vladimir Levčič

Mahoma se je spomnil, da je vendar malo preje še hotel iti v hišo Fjodora Pavloviča in poizvedeti, ali se ni kaj zgodilo. "Ali naj grem in spravim tuje ljudi na noge ter naredim skandal, da se potlej izkaže kdo ve kaka neumnost? Tje, vraga, saj nisem njihova varuška!"

V kar najslabšem razpoloženju je krenil naravnost proti domu; a tedajci se je spomnil Fene. "Eh, vraga, njo bi bil moral prej vprašati," je zlovoljno pomislil, "pa bi zdaj vedel vse." In toli pekoče ga je zdajci obšla nestrpnost in trdovratna želja govoriti z njo ter zvedeti kako in kaj, da je na pol poti mahoma zavil k hiši Morozove, v kateri je stanovala Grušenka. Ko je prišel do vrat, je potkal; ta ropot, ki se je razlegel po nočni tišini, ga je nekam iztremil in vznevoljil. Mimo tega se ni nihče odzval, vse je spalo v hiši. "Tudi tu bom napravil skandal!" je pomislil že z nekakšno bolečino v duši, a namestu da bi bil vendar že odšel, je jel mahoma iznova na vso moč trkati in razbijati. Ropot se je čul po vsej ulici. "Ne in ne, trkal bom, dokler mi ne odpro!" je godrnjal, pri vsakem udarcu huje se togoteč sam nase in obenem podvajaje moč svojih udarcev na vrata.

VI

Sam se peljem!

Dmitrij Fjodorovič pa je med tem drevil po cesti. V Mokroje je bilo nekaj malega več ko dvajset vrst, toda Andrejeva trojka je dirjala tako brzo, da je utegnila dospeti v pet četrt ure. Nagla vožnja je zdajci nekam osvežila Mitjo. Zrak je bil svež in dokaj hladen, na jasnem nebu so sijale velike zvezde. To je bila prav tista noč in morda celo prav tista ura, ko je Aljoša pal na zemljo in se v zamaknenosti zaklinjal, da jo bo ljubil na veke vekov. Toda v Mitjevi duši je bilo kalno, in dasi mu je zdaj marsikaj mučilo duha, je vendar v tem trenutku vse njegovo bitje neodvračljivo težilo k njej, k njegovi kraljici, h kateri je hitel, da jo vidi poselednjikrat. Reči hočem samo nekaj: njegovo srce se ni prav nič upiralo, niti za minuto ne. Morda mi ne bo nihče verjel, če rečem, da ni čutil ta ljubosumnik od tega novega človeka, do novega tekmeča, ki je bil zrasel iz tal, do tega "oficirja" niti najmanjše ljubosumnosti. Na vsakega drugega, kdor bi prišel, bi bil takoj postal ljubosumen in bi bil, kdo pa ve, nemara spet omočil svoje strašne roke s krvjo — a do tega, "njenege prvega", ni čutil zdaj, ko je drevil na svoji trojki, ne samo nikake ljubosumne mržnje, ampak vobče nikakega sovražnega čustva — seveda ga tudi še ni bil videl. "Vsak spor je tu nemogoč, saj gre za njuno pravico; to je njena prva ljubezen, ki je v letih ni pozabila. Vseh teh pet let je tedaj ljubila samo njega — jaz pa, kdo me je klical, da sem se vtaknil vmes? Kaj pomenim tu jaz in kakšne so moje pravice? Umakni se, Mitja, stopi jima s poti! In tudi, kaj pa sem zdaj? Zdaj je tudi brez oficirja vse končano; tudi da vobče ni prišel, bi bilo vse končano."

S takimi besedami bi bil približno lahko izrazil svoja čustva, če bi bil mogel razmišljati. Vsa njegova sedanja odločnost je bila nastala brez premišljevanja, v enem samem trenutku; začutil jo je bil iznenada, prej pri Fenji, že pri njenih prvih besedah, ter jo sprejel v celoti z vsemi posledicami vred. In vendar je bila vzlic tej sprejeti odločnosti njegova duša bolesto kalna in nejasna; niti odločnost mu ni mogla dati miru. Premnogokaj je še stalo za njim in ga je mučilo. Časih mu je bilo kar čudno pri duši. Saj je bil vendar že sam napisal svojo obsodbo, črno na belem: "kaznujem se", in ta papirček je tičal pripravljen v njegove žepu; pištola je bila že nabita in v njem je bilo že vse določeno, kako bo jutri pozdravil prvi plameniči žarek "zlatokodrastega Feba" — toda s prejšnjim, z vsem, kar je stalo zadaj

in ga mučilo, se vendarle ni mogel razračunati. To si je z muko priznaval in misel na to se mu je bolesto zajedala v dušo. Spotoma je bil trenutek, ko ga je zdajci obšlo, da bi ustavil Andreja, skočil iz telega, vzela svojo nabito pištolo in končal vse, ne da bi počakal razsvita. A ta trenutek je zletel mimo njega kakor iskrica. Pa tudi trojka je drevila, "požiraje daljavo", in čim bolj se je bližal cilju, tem silnejše in silnejše mu je vendarle prevzemala duha misel nanjo, na njo edino, ter odganjala od nje-govega srca vse ostale strašne privide. O, tolikanj se mu je hotelo, da bi jo videl, vsaj za trenutek, vsaj od daleč! "Ona je zdaj z njim, nu, dajmo, da vidimo, kakšna je zdaj z njim, s svojim prejšnjim dragim, drugega itak ne potrebujem." Še nikoli se ni dvigalo iz njegovih prs toliko ljubezni do te v njegovem življenju tako usodne ženske in toliko novega, še nikoli okušenega čustva, čustva, ki je bilo celo njemu samemu nepričakovano, tako nežnega, da bi jo bil najrajši molil in zginil pred njo. "Saj tudi bom zginil — izginit bom!" je zdajci izpregovoril v napadu nekakšne histerične vznemirjenosti.

Dirjala sta akoro že uro. Mitja je molčal, a tudi Andrej, čeprav drugače zgovoren seljak, še ni bil znil besedice, prav kakor da se je bal izpregovoriti, in je samo živahno priganjal svoj "kljusea", avojo rjavo, mrkavo, toda bistro trojko. Tedajci pa je vzkliknil Mitja strašno vznemirjen:

"Andrej! Kaj pa bo, če spijo?"

To mu je bilo zdajci prišlo na um; doslej vobče še ni bil mislil na to.

"Bržkone so že legli, Dmitrij Fjodorovič."

Mitja je bolesto nagrbnil obrvi: res, kaj bo? On prileti ... a takimi čustvi ... oni pa spijo ... tudi ona spi, nemara prav tam ... zlobna jeza mu je zavrela v srcu.

"Poženi, Andrej, dirjaj, brzo!" je kriknil kakor iz uma.

"Mogoče je pa tudi, da še niso legli," je razsodil Andrej, ko je nekaj časa molčal. "Timofej je prej povedal, da jih je tam mnogo zbranih ..."

"Na postaji?"

"Ne, na postaji, pri Plastunovih, v gostilni — to je, kako naj rečem, zasebna postaja."

"Vem; a kako misliš to, da jih je mnogo? Od kod mnogo? Kdo pa so?" je poskočil Mitja, ki ga je bila ta nepričakovana vest strašno vznemirila.

"I, Timofej je pravil, da so sami gospodje: dva iz mesta; ne vem, kdo sta, Timofej je samo rekel, dva tukajšnja gospoda, pa ona dva, ki pravijo, da sta se pripeljala, in morda je še kdo tam, nisem ga tako natančno izpraševal. Rekel je, da so jeli igrati na kvarte."

"Na kvarte?"

"In tako, vidite, nemara ne spijo, če so jeli kvartati. Ura bo zdajle menda enajst — več ne more biti."

"Poženi, Andrej, poženi!" je spet nervozno vzkliknil Mitja.

"Rad bi vas vprašal, gospod," je izpregovoril Andrej, ko je spet malo pomolčal, "samo bojim se, da vas ne bi ujezil, gospod."

"Kaj pa?"

"Fedosa Markovna vas je prej kleče prosila, da ne bi pogubili gospodične in še nekoga ... in jaz, vidite, gospod, vas zdaj peljem tja ... Oprostite, gospod, vest mi ne da miru, saj je morebiti neumno, da sem povedal."

Mitja ga je zdajci zgrabil od zadaj za ramena.

"Ali si voznik? Voznik si?" je pričel kakor iz uma.

"Voznik ..."

(Dalje prihodnjik.)

Dama pri sosednem stolu

Oedon Irsai — Iv. Vuk

"Danes zvečer koncert priljubljenega ciganskega orkestra Koszan," sem čital na deski, postavljeni za kavarniškimi oknom. Stopil sem v kavarno. Sočnosladke ciganske melodije so božala ušesa in silila nekam v srce. Hrepenenje čustvovanje po nečem je širilo prsa s sanjavi razkošjem ciganskih melodij in podilo kri živahnejše po žilah.

Dvoje žarečih oči lepe dame, ki je sedela pri sosednji mizi, me je zadelo in mi tisto hrepenenje, ki so mi ga vzbudile melodije ciganskega orkestra, še podžigale.

Opazoval sem ljubko, mlado damo. Sedela je in zdela se mi je, da z nenavadnim užikom poslušala godbo. Kajti majala je naravno in prikopno z glavo s takotom ciganske melodije.

Ko je cigan-primas pri nekem odmoru odločil goši, sem mu pomignil. Ko je stopil k meni, sem rekel tiho:

"Poznate damo, ki sedi pri sosednji mizi, meni nasproti?"

"Seveda. Lepa je, kaj?"

V njegovem glasu je bil poreden smeh. Razumljivo. Saj je slutil, da bo zaaluzek.

"Ali pride večkrat v kavarno?"

"Vaak večer je nekaj ur v kavarni. Videti je in vem, da zelo ljubi godbo. Njen mož prihaja po navadi še le pozno zjutraj domov."

Zmajal sem nekoliko z glavo in pripomnil:

"Pač ne ve, kaj ima."

"Po navadi so vsi možje takot," je pripomnil cigan-primas zaupljivo. In to je drugim možem v korist in v pobudo."

Da, dobro je poznal cigan-primas moške, kakor svoje goši. Ali to me ni zmotilo. Hotel sem bližje cilja in zvedeti kaj več.

"Kaj meni? Ali bi ji bilo neprijetno, če bi sedel k njeni mizi?"

"Kolikor vem, je dama precej nepristopna. Svetoval bi pa vsekakor nekaj, če želite?"

"Svetujte. Ne bo zaman."

"Dajte ji prej zaigrati njeno najljubšo pesem. Mogoče se takot kaj več razpiete."

"Izborno. Ali veste katera je njena najljubša pesem?"

"Vem."

Stianil sem mu bankovec. Cigan-primas je stopil k svojemu orkestru. Vzel je goši, jih postavil pod brado in pomignil godbenikom. Stopil je k lepi dami in ji zaigral elastnokrasen tango tik pri njenih ušesih, or-

kester pa ga je, kakor iz daljave kot odmev, spremljal. Bila je zares nebeško lepa melodija, ali pa se mi je v mojem hrepenenju tako zdelo.

Ko je končal, je lepa dama smehljač nagnila glavo kakor v zahvalo.

Stopil sem k njeni mizi in se predstavil. Ni odbila. In ko sem naročil steklenico prvovrstnega sekta, je ta očarljiva dama pila čašo celo z menoj. Kmalu pa je vstala, čes, da mora oditi.

"Smem vas, milostiva in dražestna, spremiti?"

Namrnila je obrvi. Čutil sem, da je bilo v očeh kakor sulica:

"Hvala!"

V besedah je bila užaljenost.

Smehljač, temnorjavi obraz cigana-primasa se je sklonil nad mojo mizo:

"Mar vam nisem prerokoval? Dama je pač takšna. Nepristopna. Ali ... mogoče najdete pot k nji, k njenemu srcu."

"Kako? Svetujte! Vi to poznate!"

"Svetujem že," je rekel. "Vendar ..."

"Nič vendar," sem rekel nejevoljno. "Zastonj ne bo."

"Saj to je ravno. Stane denar, pa še navsezadnje nič ne bi bilo!"

"Bežite, no," sem zamahnil z roko. "Saj vas ne bo stalo, kvečjemu, zaslužili boste."

"Dobro," je rekel. "Mogoče, torej, najdete pot k njenemu srcu, če ji zaigrate podoknico. Vse se dogaja ..."

Besede cigana-primasa so se mi zdele kaj neverjetne in mi pokazale možnost, da vidim to dražestno damo še enkrat. Morda bo lepo serenado sprejela z odobravanjem in me povabila k sebi.

Sprejel sem nasvet cigana-primasa, kajti gotovo je izkušen v takih rečeh. Odpeljal sem ciganski orkester na štirih avtomobilih k majhni, lični vili, vsi obraščeni z zelenjem in cvetjem. In orkester je dražestni dami zaigral krasno podoknico.

Okno se je odprlo. V njegovem okviru se je pojavil ljubki, mikavni, smehljač obraz dražestne dame. Hitro sem stianil ciganu-primasu nekaj bankovcev in rekel z neravno rahlim glasom:

"Dovolj!"

Godbeniki so odhajali z nešteti pokloni.

"Smem k vam?" sem hotel ravno vprašati dražestno damo, a sem v svoje največje začudenje opazil, da stoji cigan-primas še zraven mene.

"Glejte, da izgine," sem rekel ukazujoče.

Njegov nasmeh je bil zloben. "O, prosim, drage volje."

Vzel je iz žepa ključ in mirno, počasi odpiral vrata v vilo.

Lepa neznanka je bila — njegova žena.

Ali ste naročili na dnevnik 'Prosveta'? Podpirajte svoj list!

13 More Days to Buy Christmas Seals

GREETINGS

Did you know... that the annual loss from tuberculosis in the United States is more than three quarters of a billion dollars?

Takšne so ženske!

Franc Molnar — Ivan Vuk

Kraj dejanja: Obrežje reke. Dalje tam čez reko sinje planine, ogrnjene s pajčolanom, stkanim iz jutranje megle. Na strani drevesa, še vsa gola. Zgodaj zjutraj.

OSEBE:

Dama, kakšnih 28 do 30 let. Gospod, okrog 35 do 36 let. Mladi mož, 25 let.

Dama. Gospod.

Gospod (začuden): Kaj? Vi, milostiva?

Dama (nekoliko valed hlada trepetajoča): Kakor vidite.

Gospod: Tako zgodaj?

Dama: V hotelu je bil na koridoru takšen nemir, da sem se že ob pol sedmih prebudila. Pa sem vstala in šla na sprehod, da se nekoliko navžijem jutranjega zraka.

Gospod: Jaz vstajam dnevno ob tem času.

Dama (ne odgovori. Gleda na drugo stran obrežja).

Gospod: Zelo redko se zgodi, da vas najdem samo.

(Molk).

Gospod: Sicer pa ni kak poseben čudež, če srečam vdovo samo.

Dama: Nasprotno pa je za mlado vdovo takorekoč umetnost, da je lahko sama.

Gospod: To se pravi, da lahko grem?

Dama: Tega nisem rekla. Ali veste ... hladno je. Nebo je mrko in oblačno — pa so tudi ljudje hladni in njihove misli mrke in oblačne ...

Gospod: Ta neprijetnost se lahko odstrani.

Dama: Kako?

Gospod: Da se spregovori topla beseda. Beseda, ki žge. In takoj se vse ogreje in sonce zopet sij.

Dama: Na primer?

Gospod: Na primer: "Ljubim te!"

(Molk).

Dama: Kako naj to razumem? Gospod: Ljubim vas. Da, milostiva. Že dve leti skrivam svoje občutke, vendar ste morali vse to čutiti iz mojih pogledov, iz mojih besed.

Dama: Ali imate še kaj na srcu?

Gospod: To je vse. Sama avta in povem vam: Ljubim vas, gospa Sibila, z resno ljubeznijo zrelega moža, ljubezen katerega ni prašketanje goreče slame.

Dama: Eh, možki, neverjetno ste neumni — in poleg tega nesrečno nerodni.

Gospod: Kako to?

Dama (ga pogleda in se smehlja): Koliko je ura? Ob sedmih. Kakšno je vreme? Ali je vsaj za silo jasno, lepo in toplo? Ne. Vlažno je, hladno. Vse to me obema, kakor da sem v kleti. Malo prej sem vstala. Se zajtrkovala nisem. Vsa pospana še sem in vse nerazpoložena. Voda, s katero sem se umivala, je bila nenavadno mrzla. In tako nerazpoloženi, neizspani, od hladu drgetajoči, še s točnim železom se govori o ljubezni, ki se je že dve leti ogrevala na tistem, počasnem ognju? Priznanje ljubezni, ki se ne vjema s podnebjem, ki me zdaj obkrožuje, bi bilo pač na mestu v intimnem, razkošno opremljenem budoarju, pri večernem somraku, ko v kaminu prasketa ogenj. Takšno priznanje ljubezni kakor ste ga naredili zdaj, se mora vršiti v topli, mehki okolici ... Ta okolica tu pa je hladna in trda ...

Senator Pepper iz Floride (levo) in senator Connally iz Texasa.

in vaše priznanje ni okolici primerno in ne uže ... (Molk).

Gospod: Imate prav, milostiva. Uvidevam svojo taktično napako.

Dama: Veseli me. Ste se vsaj nekaj naučili, kar vam bo kdaj prišlo prav. Ne vem, če bi vaš poskus ne bil uspešnejši, če bi ga podvzeli v primernejšem času. Pomnite: Pravo žensko pridobite le v pravem trenutku. V bodoče se pač boste morali čuvati lačni, prezebajoči, nerazpoloženi dami priznati ljubezen v taki obliki.

Gospod (pobit): Hvala za pouk, milostiva. Čutim, da mi bo v življenju koristen.

(Poljubi gospe Sibili roko in

odide na levo. — V tistem trenutku se pojavi z desne strani mladi možki).

Dama. Mladi možki.

Dama (se ovije mlademu moškemu okrog vratu): Končno si tu.

Mladi možki: Sladka, predraga.

Dama: Poljubi me ... poljubi me, ljubček dragi ... V tem hladnem, pustem jutru se bolje koprim po tvojih vročih poljubih kakor sicer ... Objami me. Tako, mili, srečna sem.

(Se objameta in odhajata z roko v roki dalje).

Naročite Mladinski list, najboljši mesečnik za slovensko mladino!

NAROCITE SI DNEVNIK PROSVETO

Po sklepu 11. redne konvencije se lahko naroči na list Prosveta in prišteje eden, dva, tri, štiri ali pet članov iz ene družine k eni naročnini. List Prosveta stane za vse enako, za člana ali nečlane \$6.00 za eno letno naročnino. Ker pa člani še plačajo pri ascensu \$1.20 za tednik, se jim to prišteje k naročnini. Torej sedaj ni varoka, reči, da je list predrag za člana S.N.P.J. List Prosveta je vaša lastnina in gotovo je v vsaki družini nekdo, ki bi rad čital list vsak dan. Cena lista Prosveta je:

Za Zdrav. države in Kanado \$6.00	Za Člano in Chicago je \$7.50
1 tednik in..... 4.50	1 tednik in..... 6.50
2 tednika in..... 5.50	2 tednika in..... 7.50
3 tednika in..... 6.50	3 tednika in..... 8.50
4 tednika in..... 7.50	4 tednika in..... 9.50
5 tednikov in..... 8.50	5 tednikov in..... 10.50
Za Evropo je..... \$9.00	

Izpolnite spodnji kupon, priložite potrebno vsoto denarja ali Money Order v pisnu in si naročite Prosveto, list, ki je vaša lastnina.

Poljasnili—Vselej kakor hitro kateri teh članov preneha biti član S.N.P.J., ali če se preseli proč od družine in bo zahvaloval sam svoj list tednik, bode moral tisti član iz dotične družine, ki je tako skupno naročena na dnevnik Prosveto, to takoj naznaniti upravnistvu lista, in obenem doplačati dotično vsoto listu Prosveta. Ako tega ne stori, tedaj mora upravnistvo snižati datum za to vsoto naročniku.

PROSVETA, S.N.P.J., 2657 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

Priložite poljuben naročnik na list Prosveto vsoto \$.....

1) Ime.....Čl. družina št.....

Nazov.....

Ustavite tednik in ga pripilite k moji naročnini od sledečih članov moje družine:

2).....Čl. družina št.....

3).....Čl. družina št.....

4).....Čl. družina št.....

5).....Čl. družina št.....

Mesto.....Država.....

Nov naročnik.....Star naročnik.....

TISKARNA S.N.P.J.

SPREJEMA VSA

v tiskarsko obrt spadajoča dela

Tiska vabila za veselice in shode, vizitnice, časnike, knjige, koledarje, letake itd. v slovenskem, hrvaškem, slovaškem, češkem, nemškem, angleškem jeziku in drugih

VOĐSTVO TISKARNE APELIRA NA ČLANSTVO S.N.P.J., DA TISKOVINE NAROČA V SVOJI TISKARNI

Vsa pojasnila daje vodstvo tiskarne. Cene zmerne, unijsko delo prve vrste

Pišite po informacije na naslov:

S.N.P.J. PRINTERY

2657-59 SO. LAWNDALE AVENUE

Telefon Rockwell 4904

CHICAGO, ILL.

Tam se dobe na željo tudi vsa ustrezna pojasnila